

Nr 10

Utlåtande i anledning av väckt motion om begränsning av ungdomens tobakskonsumtion.

I en inom andra kammaren väckt och till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion II: 21 av herr *Börjesson* i Falköping hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en skyndsam utredning av möjligheterna till en begränsning av ungdomens tobakskonsumtion i enlighet med vad i motionen anförts.

I motionen framhålles, att tobakskonsumtionen bland ungdomen ökar och nått en betydande omfattning, vilket kan medföra risker för hälsan. Rökning bland ungdom bör därför motverkas genom intensifierad upplysning i bl. a. skolan om tobakens skadeverkningar. Dessutom bör radio och TV utnyttjas för frågans kontinuerliga och planmässiga behandling. Vidare kan starkt ifrågasättas om det icke bör införas förbud för ungdom under 16 år att inköpa tobaksvaror.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från skolöverstyrelsen, Svenska tobaksaktiebolaget och Riksförbundet mot tobaken.

Skolöverstyrelsen anför att styrelsen utöver vad som upptagits i kursplanerna angående undervisning om tobakens verkningar i olika sammanhang utfärdat anvisningar i ämnet, bl. a. en rekommendation att införa vissa förbud mot rökning i ordningsföreskrifterna. Det ankommer emellertid på skolstyrelserna att utfärda ordningsstadga och på rektor att meddela lokala ordningsföreskrifter. Styrelsen har emellertid ansett totalförbud mot rökning som mindre lämpligt, enär skolan saknar möjlighet att effektivt kontrollera ett sådant förbuds efterlevnad. Ett lektionsutkast till belysande av tobakens inverkan på organismen har i en anordnad tävling utarbetats och ställts till skolornas förfogande. Ett par filmer och bildband om tobaksrökning har rekommenderats skolorna. Skolläkare och skolsköterskor bedriver allmän hälsopropaganda. Den viktigaste faktorn i fråga om påverkan av eleverna är emellertid hemmet. Styrelsen anser att så effektiva åtgärder som möjligt bör vidtagas mot ungdomens rökvanor och har intet att erinra mot den föreslagna utredningen.

Svenska tobaksaktiebolaget delar åsikten att tobaksrökning bland skolungdom bör motverkas. Bolaget hänvisar till ovannämnda lektionsutkast och filmer. I december 1961 anslog bolaget 225 000 kronor för lämplig propaganda i syfte att avhålla barn och ungdom från att röka.

Upplysningsverksamheten bör emellertid i första hand ske med stöd från det allmänna och under ledning av skolöverstyrelsen i samråd med de myndigheter, som handhar folkhälsofrågor.

Ett förbud för ungdom under 16 år att inköpa tobaksvaror skulle vara helt meningslöst, såvida man icke är beredd att också förbjuda all automatförsäljning av tobaksvaror, vilket skulle innebära ett allvarligt ingrepp i den fria näringsverksamheten.

Riksförbundet mot tobaken framhåller tobakens skadliga verkningar i allmänhet och att rökning särskilt bland de yngsta vållar fysiska skador och nedsättning av förmågan till studier. Förbundet har numera påbörjat en omorganisation av sin verksamhet, som skall underlätta faktaförmedling till olika befolkningsgrupper, särskilt ungdomen. Ett särskilt läkarråd med några av vårt lands främsta forskare som medlemmar har tillsatts och likaså en skolkommitté, som på senare tid särskilt arbetat med produktion av lämplig upplysningsfilm. Frågan om propagandans utformning liksom frågan om formerna för statligt stöd åt riksförbundet bör bli föremål för närmare analys, varvid jämväl ändamålsenligheten av olika lagstiftningsåtgärder, skolornas bestämmelser om rökning samt försäljning av tobak i vissa sammanhang lämpligen kan utredas. Förbundet tillstyrker utredning.

Utskottet

Den stora tobakskonsumtionen bland ungdomen är även enligt utskottets mening ett allvarligt problem, och energiska insatser är påkallade för att komma till rätta med detsamma. Utskottet ställer sig emellertid tveksamt till möjligheten att genom formliga förbud uppnå några väsentliga resultat. Som i ett par av remissyttrandena framhållits skulle det knappast vara möjligt för skolledningarna m. fl. och för tobakshandlarna att effektivt tillse att sådana förbud efterlevdes och automathandeln med tobak skulle i sammanhanget innebära en komplikation.

Skolöverstyrelsen har i sitt yttrande redogjort för olika åtgärder som styrelsen vidtagit. Utskottet förutsätter att styrelsen uppmärksamt följer denna fråga och vill understryka vikten av att de lokala skolledningarna utnyttjar det material som styrelsen ställer till förfogande och i övrigt följer styrelsens rekommendationer. Det är vidare angeläget att skolorna genom hänvändelser till föräldraföreningar och på annat sätt söker giva föräldrarna bättre kännedom om tobaksrökningens omfattning bland ungdomen och om rökningens skadliga verkningar på hälsan i syfte att väcka deras känsla av föräldraansvar i denna angelägenhet.

Riksförbundet mot tobaken har inom sig tillsatt ett läkarråd och en skolkommitté samt genom bl. a. dessa sökt samverka med skolmyndigheterna och Målsmännens riksförbund m. fl. organisationer. Kommittén

har vidare bl. a. nyligen med hjälp av ett statligt bidrag på 80 000 kronor framställt en film i upplysande syfte. Dylika initiativ bör enligt utskottets mening även i fortsättningen uppmuntras av det allmänna.

Utskottet finner Svenska tobaks aktiebolagets helt nyligen företagna åtgärd att anslå 225 000 kronor till lämplig propaganda mot tobaksrökning bland barn och ungdom erkännansvärd. Vid bedömningen av frågan hur för dessa ändamål tillgängliga medel skall användas måste givetvis möjligheterna att utnyttja de av motionärerna särskilt förordade media, radio och TV, komma under prövning.

Utskottet vill även erinra om att en livlig vetenskaplig forskning nu pågår beträffande tobakens skadeverkningar och därmed sammanhängande frågor.

Utskottet anser det arbete som nu bedrivs på olika områden för att motverka tobaksmissbruket bland de unga böra på allt sätt uppmuntras och stödjas men har icke kunnat finna att den föreslagna utredningen skulle fylla någon uppgift i det av motionären avsedda syftet och får därför hemställa,

att motion II: 21 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 mars 1962

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller*, Nestrup, Sörlin, Söderberg*, Hedström, Olofsson*, Hellebladh, Ringaby*, Widén, Tage Johansson och Schött;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Johnsson i Skoglösa*, Jacobsson i Sala, Dickson, fru Jäderberg, herrar Svensson i Kungälv, Carlsson i Huskvarna, Nilsson i Bästekille, Lundmark*, Haglund*, Keijer och Magnusson i Nennesholm*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.